

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIV

Нови Сад, јануар 1992
Број 1

С А Д Р Ж А Ј

Тема „Гласника“: ДРЖАВА И АДВОКАТУРА — ДОСИЈЕ
АДВОКАТУРА

Мирослав Здјелар Одбрана одбране — ко ће заступати адво-
катуру

ДОКУМЕНТИ:

Предлог Закона о адвокатури — интегрални текст

Мишљење Владе Србије о предлогу Закона који су у Народној
скупштини поднели народни посланици — адвокати Драгослав
Алексић и Слободан Вучковић

Одговор Председништва Адвокатске коморе Србије Влади Репуб-
лике Србије:

Директна ингеренција државе над адвокатуром води Србију у др-
жаву без адвокатуру

Апел Томе Филе Председнику Републике Србије Слободану Мило-
шевићу:

Став Владе један од најтежих напада на самосталност и независ-
ност адвокатуру у укупном њеном трајању у српској историји

Телекс Адвокатске коморе Црне Горе коморама Србије и Војво-
дине:

Укидање коморе обешчестило би демократију и свијетле традици-
је свјетског адвокатског реда

Др Светислав Мариновић: Улога и значај адвокатуру (Поребења
и подсећања 1945—1991). — Излагање на свечаности у Цетињу 21.
12. 1991. г. поводом обележавања 82. годишњице Закона о јавним
правобраниоцима у Црној Гори



Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК“ Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

C O N T E N T S

Topic of „Glasnik”: STATE AND THE BAR — THE BAR FILE

Miroslav Zdjelar A Defence of the Defence — who will defend
the Bar

DOCUMENTS:

Draft Law on the Bar — integral text

Opinion of the Serbian Government of the Draft Law on the Bar submitted to the People's Assembly by representatives — attorneys Dragoslav Aleksić and Slobodan Vučković

Response of the Chairmanship of the Serbian Bar Association to the Government of the Republic of Serbia:

Direct State influence over the Bar leads Serbia to a state without a Bar

Appeal of Toma Fila to the President of the Republic of Serbia Mr. Slobodan Milošević:

Government's position is one of the most serious attacks on independence of the Bar throughout its existence in the Serbian history

A telex of the Crna Gora Bar Association to Bar Associations of Serbia and Vojvodina:

Abolition of the Bar would dishonor democracy and destroy honorable traditions of the legal profession respected all around the World

Svetislav Marinović, Ph. D.: Role and significance of the Bar (A comparison and a reminder, 1945—1991). — Remarks made at the celebration of the 82nd anniversary of the Law on Public Attorneys in Crna Gora held on Cetinje on December 21, 1991.

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ



Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Коста Мајински (1928—1932), *др Никола Николић* (1933—1936), *др Василије Станковић* (1936), *др Славко М. Пирић* (1937), *Владимир К. Хаџи* (1937—1941), *Милорад Ботић* (1952—1972), *Сава Савић* (1973—1987)

Уређивачки одбор

МИРОСЛАВ ЗДЈЕЛАР

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Александар Маркићевић, адвокат у Новом Саду, *Миливој Милић*, адвокат у Сремској Митровици, *Имре Варади*, адвокат у Зрењанину, *Александар Вргић*, адвокат у Новом Саду, *Марија Милорадов*, адвокат у Новом Саду, *мр Жељко Томић*, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459

Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXIV

Нови Сад, јануар 1992
Број 1

ОДБРАНА ОДБРАНЕ — КО БЕ ЗАСТУПАТИ АДВОКАТУРУ

За слободу и правду више чини поезија него идеологија.

То, наравно, кажу песници, а држава се и не труди да оповргне ово мишљење, мада њеној идеологији ове цивилизацијске вредности служе и као мач и као штит. У освајању или одбрани власти. Свеједно.

Непоштеђени рђавог гласа, ни онда када су у њено име говорили највећи робови своје дубоке вере у светлост и правичност њене мисије, адвокатура не би могла рећи, а да јој се не приговори, да су адвокати за слободе и правду учинили исто колико и судије, које деле правду по праву и по својој савести — а ради заштите државног поретка.

Па макар то и не звучало као беседничка опсена.

Римљани, а можда и неко пре њих, рекли су да је људска природа непроменљива у једној својој потреби: за слободом и правдом.

И зато је адвокатура три хиљаде година имала непромењени задатак: да штити слабије и гоњене, да брани праведне. Да у сукобу државе и појединца покуша да да шансу појединцу.

Круну својих напора адвокатура света промовисала је 1991, доношењем Међународне повеље Правде за свакога, која треба да обезбеди једнак приступ правди сваком појединцу самом чињеницом што припада људском роду.

Данас је адвокатура, по трећи пут за три хиљаде година, позвана да да *одбрану одбране*. По први пут на овим просторима. Да потврди свој легитимитет, да се бори за самосталност и независност. Овога пута, чак и за свој формални статус, јер ту формалну независност, у бившем тоталитарном режиму, који је рушен у уверењу да се раскида са мрачном прошлошћу, адвокатура је имала записану у највишим актима земље, као један од симбола слобода и права и њених гаранција.

А заправо је била ништа више од декора номиналној демократији.

Др Светислав Мариновић, адвокат у Титограду, главни и одговорни уредник часописа *Јустисија*, у свом раду о положају адвокатури, њеном значењу и њеној формалној улози „гаранта” свих наших (не) слобода, 21. 12. 1991. године на Цетињу, у поводу прославе 82-годишњице доношења Закона о јавним правозаступницима у Црној Гори, рекао је:

„... Држава даје онолико слобода и права другима колико процени, вагајући сопствене интересе, без обзира на официјелне прокламације да је „човек наше највеће богатство”. Појединац јесте богатство, али само ако је његово понашање у функцији опстанка власти. Међутим, чим дође и у најмањи сукоб са њом, одмах ће схватити колики је „богаташ”. Он, једноставно, нема никаквих шанси.”

Тако је било у тоталитарним системима монопартија.

А данас?

Да ли адвокатура опет треба да буде нечији декор? И колико може дати за одбрану човекових слобода ако и сама није слободна. Уколико њени кодекси и норме, избор и рад њених посленика, буду под директном регулативом државе.

Повод овим редовима и тематском броју *Гласника* јесте мишљење Владе Србије достављено Народној скупштини Републике Србије поводом Предлога Закона о адвокатури, који су у Народној скупштини поднели народни посланици — адвокати Драгослав Алексић и Слободан Вучковић, да треба разрешити кључно питање будућег положаја адвокатури и адвоката: да ли адвокатска комора постоји као обавезна асоцијација адвоката и која су овлашћења коморе.

Питање које је остало недоречено, а које је покренуло бујицу негодовања и протеста адвокатског реда, гласи: Ако не коморе — ко онда други? Да ли држава или је по среди „нешто треће”?

А можда је у питању само неспоразум?

У свом обраћању Влади Републике Србије Председништво Адвокатске коморе Србије истиче „да је потпуно јасно да Влада није довољно пажљиво размотрала ову проблематику и да они који су радили на ставу Владе, нису били у стању да сагледају прави смисао понуђених нових решења”.

У суду — на позорници живота, спорови само изузетно искрсну јасноћом да је право очигледно и потпуно само на једној страни. Такве ствари и не иду у заседање — упозоравао је славни француски адвокат, члан Француске академије, Анри-Робер, своје колеге из суднице и оне из адвокатског реда, пре више од пола века.

Ова ствар иде, иако непроменљивост позиције адвокатури потиче од времена када је човек изборио право да се у спору

са влашћу обрати друштву и путем адвокатуре заштити своја права.

Отада држава није имала и власт и адвокатуру.

Осим у два случаја која нису издржала *дистанцу времена*, не само због лицемерја и хипокризије оних који су изнели разлоге за ово непримерено двојство (Конвент за време Француске револуције и Лењин 1917).

Сада адвокатура поново има апсурдан задатак да заступа себе у позицији заступника оних који је позивају да заштити њихове слободе и права.

Али, ово је ново време.

Ако је скуп од 1.000 правника на „Копачничкој школи права“ (децембар 1991) почео констатацијом да је право у агонији, да правници могу да склопе руке (у знак молитве или немоћи, свеједно), онда ово доба има само једно име — **п р а в н о в а р в а р с т в о**.

Атрибут **п р а в о** цинична је одредница за најбруталније искоришћењу (злоупотребљену) синтагму деведесетих година XX века:

„У име правне државе, за владавину права“.

И најбезочније кршење закона и устава на овим просторима правда се заштитом националног интереса, националног суверенитета и — патриотизмом!

А када смо рушили бивши тоталитаристички режим и одбацили га на ђубриште историје, и потом у еуфорији дефинисања обећане правне државе и заклинања у њу (већ сутра!), није ли неко на будванској промоцији, тада још југословенског саветовања на тему „Путеви успостављања правне државе“ (Будва, мај 1990), упозорио на оно што су многи пре нас, још у претпрошлом веку, знали „да није право све што користи *народу*, већ само оно што представља право користи *народу*“.

Шта онда?

Позивање на „златно доба“ правних држава (када то беше?), када су право, закон и законитост имали јасно одређено значење и непроменљиву примену, очигледно нема смисла, јер су појмови помрачени (и јер се и Анри-Робер исто овако позивао на „она времена“).

Па ипак, одбрана не може остати изван поступка.

И пошто ово није завршна беседа, не само због срџбе скромних писаца да су адвокати беседништво промовисали и искористили себи у славу, и не само због тога што говор о себи не може истовремено бити и говор против себе, она може бити сасвим кратка:

Ако историја нечему може да научи, онда је то да снага и величина извиру из наших предања. Заједничких. Можда се само треба подсетити. И ништа више.

Мирослав Здјелар

*

Редакција *Гласника* у овом тематском броју доноси све званичне документе и акте поводом којих се данас *расправља о адвокатури сутра*, као и бриљантну анализу понирања и подизања адвокатури у последњих 45 година, из пера др Светислава Мариновића, као прилог и можда помоћ онима који ће испунити најлешу дужност човеке природе — да одлучује непристрасно и правично. Како би сачували част и достојанство — свих нас.

ЗАКОН О АДВОКАТУРИ

(ПРЕДЛОГ)

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Адвокатура је слободно, самостално и независно занимање које пружа правну помоћ у заштити слобода и права грађана и других законом утврбених права и интереса домаћих и страних физичких и правних лица.

Адвокатура је занимање од посебног друштвеног интереса.

Адвокатура има јавна овлашћења у складу са законом.

Члан 2.

Пружање правне помоћи обухвата нарочито:

- давање правних савета,
- састављање тужби, жалби, молби, представки и других поднесака,
- састављање уговора, тестамената, изјава и других исправа,
- заступање и одбрану странака пред судовима и другим органима, организацијама, заједницама и друштвима,
- заступање странака у њиховим правним пословима у односима с другим правним субјектима — закључивањем уговора, поравнања, пријемом и исплатом новца, давањем изјава, отказа и др.

Члан 3.

Послове правне помоћи обављају само адвокати.

II. УСЛОВИ ЗА БАВЉЕЊЕ АДВОКАТУРОМ

Члан 4.

Право на бављење адвокатуром стиче се уписом у именик адвоката надлежне адвокатске коморе и полагањем заклетве.

Члан 5.

Право на упис у именик адвоката има лице које испуњава следеће услове:

1. да је југословенски држављанин или држављанин друге државе под условима реципроцитета,

2. да је дипломирани правник са положеним правосудним и адвокатским испитом,

3. да је као адвокатски приправник провео на пракси у адвокатској канцеларији 1 годину,

4. да има пословну и здравствену способност,

5. да није осуђиван за кривична дела извршена из користољубља или нечасних побуда,

6. да је достојан поверења за бављење адвокатуром,

7. да није стекао услове за пензионисање по било ком основу,

8. да није у радном односу и да се не бави другом професионалном делатношћу,

9. да има обезбеђену канцеларију и опрему за бављење адвокатуром у складу са статутом адвокатске коморе.

Лице које је брисано из именика адвоката по сопственом захтеву, може се поново уписати у именик адвоката по истеку 1 године од дана престанка бављења адвокатуром, уколико испуњава услове из става 1. овог члана.

Члан 6.

Право на упис у именик адвоката не може да оствари носилац правосудне функције или функције у органу управе чије би седиште адвокатске канцеларије било на подручју окружног суда где је био на раду у правосудним или органима управе, а од престанка службе није прошло 2 године.

Лице из става 1. овог члана у року од 2 године од престанка службе не може да пресели седиште адвокатске канцеларије на подручје окружног суда на коме је било на раду у правосудном органу или органу управе.

Члан 7.

У именик адвоката уписује се, без испитивања услова за упис, адвокат који мења седиште адвокатске канцеларије на територији Републике Србије без прекида у бављењу адвокатуром.

Упис адвоката који мења седиште адвокатске канцеларије, а долази са територије ван Републике Србије, извршиће се уз испуњење услова из овог закона.

Члан 8.

О захтеву за упис у именик адвоката одлучује решењем надлежна адвокатска комора на чијој територији кандидат жели да обавља адвокатуру.

Подносилац захтева је дужан да уз захтев поднесе и доказе да испуњава услове из члана 5. овог закона и одреди седиште адвокатске канцеларије.

Члан 9.

Против решења којим се одбија захтев за упис у именик адвоката подносилац захтева може да изјави жалбу Адвокатској комори Србије у року од 15 дана од дана пријема решења.

Против решења Адвокатске коморе Србије може се покренути управни спор пред Врховним судом Србије.

Члан 10.

Одлучивање о захтеву за упис у именик адвоката може да се одложи ако је против подносиоца захтева покренута истрага или подигнута оптужница за дело које га чини недостојним за бављење адвокатуром, или ако је против њега покренут поступак због теже повреде радне дужности.

Члан 11.

Ако се после одобреног уписа сазна да нису постојали услови за упис у именик адвоката, орган надлежне адвокатске коморе решењем ће поништити упис.

Против решења којим је поништен упис у именик адвоката може да се изјави жалба другостепеном органу у року од 15 дана од дана пријема решења.

Против кривичног решења којим је поништен упис у именик адвоката, може да се покрене управни спор пред Врховним судом Србије.

Члан 12.

Подносилац захтева коме је одобрен упис у именик адвоката има право и дужност да у року од 30 дана од дана доношења одлуке о упису пред председником адвокатске коморе, или лицем које он овласти, положи заклетву која гласи:

„Заклињем се да ћу дужност адвоката обављати савесно, да ћу се у свом раду придржавати устава, закона, других прописа, статута коморе и кодекса професионалне етике адвоката и да ћу при својим поступцима чувати углед адвокатуре.“

III. ПРАВА И ДУЖНОСТИ АДВОКАТА

Члан 13.

Права и дужности адвоката у бављењу адвокатуром уређују се овим законом и Статутом Адвокатске коморе Србије.

Члан 14.

Адвокат је дужан да савесно пружа правну помоћ странци у складу са законом, статутом и кодексом професионалне етике адвоката.

Адвокат мора адвокатуром да се бави стварно и стално.

Адвокат је дужан да чува као тајну оно што му је странка поверила.

Адвокат не мора да сведочи о ономе што му је странка у пружању правне помоћи поверила, а не може бити саслушан као сведок о ономе што му је окривљени поверио као свом браниоцу.

Члан 15.

Адвокат је дужан да по престанку заступања преда странци на њен захтев све њене списе и исправе.

Статутом или другим општим актом Адвокатске коморе Србије ближе се одређују услови и рокови за чување појединих врста списа и исправа странака.

Члан 16.

У пружању правне помоћи, адвоката може да замени други адвокат или адвокатски приправник, ако законом није другачије одређено.

Члан 17.

Адвокат не може бити притворен без одлуке већа надлежног суда.

Претрес просторија адвокатске канцеларије може да се изврши само на основу наредбе већа надлежног суда у кривичном поступку који се води против адвоката и то само у погледу писмена и предмета који су изричито наведени у наредби о претресању.

Члан 18.

Адвокат има право на награду за свој рад и накнаду трошкова у вези са извршеним радом према адвокатској тарифи.

Тарифу о наградама и накнади трошкова за рад адвоката доноси Адвокатска комора Србије.

Кад суд одлучује о трошковима поступка на терет противне странке примењиваће за све радње у поступку тарифу која је на снази у време доношења одлуке о трошковима.

Члан 19.

Адвокат, заједничка адвокатска канцеларија и адвокатска фирма има печат.

Фирма адвокатске канцеларије, заједничке адвокатске канцеларије и адвокатске фирме мора да буде видно истакнута.

Садржина печата и фирме уређује се статутом надлежне адвокатске коморе.

Члан 20.

Адвокат не сме да се бави пословима који су неспојиви са угледом и независношћу адвокатуре.

С адвокатуром неспојиво је:

— обављање било које друге делатности као занимања, осим у научној, педагошкој, уметничкој, публицистичкој и спорској области,

— заснивање радног односа, осим у адвокатској фирми.

Члан 21.

Адвокат не може да рекламира своју канцеларију и даје правне савете путем средстава јавног информисања или на други сличан начин путем јавног оглашавања.

Адвокат не може да се рекламира преко средстава јавног информисања или путем јавног оглашавања у оквиру неке друге делатности.

Члан 22.

Адвокат не може да буде истовремено члан било којег органа адвокатске коморе и функционер политичке странке.

Члан 23.

Адвокат држављанин друге државе може да обавља послове адвокатуре на територији Републике Србије под условима реципроцитета.

IV. ПРИВРЕМЕНА ЗАБРАНА И ПРЕСТАНАК БАВЉЕЊА АДВОКАТУРОМ

1. Привремена забрана бављења адвокатуром

Члан 24.

Адвокату ће се привремено забранити бављење адвокатуром ако је против њега одређен притвор.

Адвокату може да се привремено забрани бављење адвокатуром ако је против њега покренут кривични или дисциплински поступак за дело које га чини недостојним за бављење адвокатуром, или ако се дисциплински поступак не може успешно спровести без привремене забране бављења адвокатуром.

Одлука о привременој забрани бављења адвокатуром може да се донесе и када је покренут поступак за поништај уписа у именик адвоката из разлога наведених у члану 11. став 1. овог закона.

О привременој забрани бављења адвокатуром одлучује орган одређен статутом надлежне адвокатске коморе.

Члан 25.

Решењем о привременој забрани бављења адвокатуром одређује се и време трајања привремене забране.

Привремена забрана бављења адвокатуром престаје када нестану разлози због којих је забрана одређена, што се утврђује решењем надлежне адвокатске коморе.

2. Престанак бављења адвокатуром

Члан 26.

Адвокату престаје право на бављење адвокатуром:

1. ако се по сопственом захтеву брише из именика адвоката — од дана утврђеног у решењу о брисању,

2. ако изгуби југословенско држављанство, осим у случају реципроцитета из члана 5. став 1. тач. 1. овог закона — од дана када је правоснажно утврђен губитак држављанства,

3. ако буде лишен пословне способности — од дана када је правоснажно одлучено о лишењу пословне способности,

4. ако му је изречена дисциплинска мера брисања из именика адвоката — од дана коначности одлуке о брисању,

5. ако је против њега у кривичном поступку изречена мера безбедности забране бављења адвокатуром — од дана правоснажности пресуде,

6. ако је правоснажном пресудом осуђен за кривично дело на казну затвора дужу од шест месеци — од дана ступања на издржавање казне,

7. ако заснује радни однос или почне да се бави другом професионалном делатношћу — од дана заснивања радног односа, или од дана када је почео да се бави другом професионалном делатношћу,

8. ако се утврди да се не бави адвокатуром дуже од 1 године — од дана правоснажности решења.

Не сматра се престанком бављења адвокатуром привремено одсуство адвоката до 2 године, као ни одсуство адвоката који је изабран за народног посланика или одборника у трајању посланичког односно одборничког мандата.

О одобравању привременог одсуства из става 2. овог члана, само на лични захтев адвоката, одлучује надлежна адвокатска комора.

Члан 27.

У случају привремене спречености адвоката за бављење адвокатуром због болести, одсуства или других разлога који не представљају престанак бављења адвокатуром, орган надлежне адвокатске коморе одређује заменика адвокату.

У случају престанка бављења адвокатуром из било ког разлога преузимаоца адвокатске канцеларије која престаје са радом одређује орган надлежне адвокатске коморе.

Услови и начин одређивања привременог заменика и преузимаоца адвокатске канцеларије уређују се статутом надлежне адвокатске коморе.

V. ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ БАВЉЕЊА АДВОКАТУРОМ

Члан 28.

Адвокат обавља послове адвокатуре као појединац, или у заједничкој адвокатској канцеларији, или адвокатској фирми.

Члан 29.

Заједничку адвокатску канцеларију могу да оснују два, а највише пет адвоката.

Међусобни односи адвоката који оснивају заједничку адвокатску канцеларију уређују се уговором који се подноси на одобрење надлежној адвокатској комори.

Члан 30.

Адвокатску фирму може да оснује један или више адвоката.

Послове пружања правне помоћи из члана 2. овог закона у адвокатској фирми обављају само адвокати.

Адвокатска фирма има својство правног лица.

Члан 31.

Услови за упис адвокатске фирме у регистар адвокатских фирми код надлежне адвокатске коморе су:

1. акт о оснивању фирме,
2. докази о обезбеђивању пословног простора и материјалних услова за рад фирме у складу са статутом адвокатске коморе.

Члан 32.

Адвокатска фирма се региструје код надлежног суда на основу решења о упису у регистар адвокатских фирми код надлежне адвокатске коморе.

Члан 33.

Адвокат оснивач адвокатске фирме и адвокати запослени у њој дисциплински одговарају пред надлежним органима адвокатске коморе.

Адвокатска фирма одговара за учињене повреде права и дужности адвоката по одредбама овог закона и Статута Адвокатске коморе Србије.

VI. АДВОКАТСКИ ПРИПРАВНИЦИ

Члан 34.

Адвокатски приправник се оспособљава за самостално бављење адвокатуром радом на правним пословима код адвоката, или у адвокатској фирми.

Члан 35.

Право на упис у именик адвокатских приправника надлежне адвокатске коморе има лице које испуњава следеће услове:

1. да је југословенски држављанин, или држављанин друге државе под условима реципроцитета,
2. да је дипломирани правник,
3. да је пословно и здравствено способан,
4. да није у радном односу, односно да се не бави приватном делатношћу,
5. да је закључио уговор о раду са адвокатом, или са адвокатском фирмом о обављању приправничке вежбе.

Члан 36.

Ако се после извршеног уписа у именик адвокатских приправника утврди да адвокатски приправник није испуњавао услове за упис из члана 35. овог закона орган надлежне адвокатске коморе доноси решење о поништењу уписа.

У случају из става 1. овог члана време које је адвокатски приправник провео на раду код адвоката не признаје се у приправнички стаж.

Члан 37.

Обука адвокатског приправника код адвоката или у адвокатској фирми до полагања испита траје највише 5 година. Право на полагање правосудног испита адвокатски приправник стиче по посебним прописима.

Право на полагање адвокатског испита адвокатски приправник стиче после најмање 2 године приправничког рада и положеног правосудног испита.

Ако адвокатски приправник у року из става 1. овог члана не положи правосудни и адвокатски испит брише се из именика адвокатских приправника.

Члан 38.

Адвокатски приправник је дужан да ради по упутствима и у оквиру овлашћења добијених од адвоката код којег обавља приправничку вежбу.

На адвокатске приправнике сходно се примењују и друге одредбе овог закона.

Члан 39.

Адвокатски приправник може да замењује пред судовима и другим органима и организацијама само адвоката код кога је на приправничкој вежби.

Адвокатски приправник може да замењује адвоката код кога је на вежби и када је адвокат овлашћен да замењује другог адвоката.

Адвокатски приправник не може самостално и за свој рачун да се бави адвокатуром.

VII. АДВОКАТСКИ ИСПИТ

Члан 40.

Право на полагање адвокатског испита стиче лице које испуњава следеће услове:

1. да има положен правосудни испит,
2. да има најмање 3 године радног стажа на правним пословима од чега једну годину у адвокатској канцеларији, изузев адвокатских приправника, који право на полагање адвокатског испита стичу на основу члана 37. став 3. овог закона.

Члан 41.

Адвокатски испит се полаже пред испитном комисијом надлежне адвокатске коморе.

Члан 42.

Адвокатски испит се полаже усмено и садржи познавање овог закона, статута адвокатских комора, кодекса професионалне етике адвоката и технике пословања адвокатске канцеларије.

О положеном адвокатском испиту надлежна адвокатска комора издаје уверење.

Програм полагања адвокатског испита, састав испитних комисија и друга питања од значаја за уређивање начина полагања и садржине адвокатског испита ближе се уређују Статутом Адвокатске коморе Србије.

VIII. ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ АДВОКАТА И АДВОКАТСКИХ ПРИПРАВНИКА

Члан 43.

Адвокати, адвокатски приправници и адвокатске фирме одговорни су за савесно бављење адвокатуром и чување њеног угледа.

За утврђивање повреде дужности и угледа адвокатуре, утврђивање одговорности и изрицање мера за те повреде образују се дисциплински органи адвокатских комора у складу са њиховим статутима.

Члан 44.

За повреде дужности и угледа адвокатуре може се изрећи једна од следећих мера:

- опомена,
- новчана казна,
- брисање из именика адвоката, односно из именика адвокатских приправника, или регистра адвокатских фирми.

Члан 45.

Мера брисања из именика адвоката, односно адвокатских приправника, или регистра адвокатских фирми може се изрећи само за тежу повреду дужности и угледа адвокатуре.

Мера брисања из именика адвоката, односно адвокатских приправника, или регистра адвокатских фирми не може трајати краће од 6 месеци, или дуже од 5 година.

Члан 46.

Оснивач адвокатске фирме и адвокат запослен у фирми која је брисана из регистра адвокатских фирми за време трајања забране бављења адвокатуром не могу основати нову адвокатску фирму.

Оснивач адвокатске фирме или адвокат запослен у фирми коме није изречена мера брисања из именика адвоката може да се бави адвокатуром као појединац или у заједничкој канцеларији.

Члан 47.

Статутом Адвокатске коморе Србије утврђује се: састав дисциплинских судова, услови и начин избора и разрешења судија, теже и лакше повреде дужности и угледа адвокатуре, као и начин извршавања изречених мера.

Поступак за утврђивање дисциплинске одговорности и изрицања дисциплинских мера уређује Адвокатска комора Србије општим актом у складу са овим законом и статутом.

Члан 48.

Одлука дисциплинског органа надлежне адвокатске коморе којом је изречена новчана казна је извршна исправа, чије се извршење спроводи према одредбама Закона о извршном поступку.

Члан 49.

Застарелост покретања дисциплинског поступка наступа истеком једне године од дана сазнања за учињену лакшу, а две године за тежу повреду дужности и угледа адвокатуре, а ако та повреда има обележје кривичног дела, од дана сазнања за извршено кривично дело.

Застарелост за повреду која представља кривично дело наступа у складу са одредбама кривичног закона.

Члан 50.

Застарелост извршења дисциплинских мера наступа по протеку 2 године од дана правоснажности одлуке којом је мера изречена.

Члан 51.

Застарелост се прекида сваком радњом која се предузме ради покретања дисциплинског поступка, или извршења дисциплинске мере.

После сваког прекида застарелости рок почиње поново да тече, али застарелост у сваком случају настаје када протекне двапут онолико времена колико је овим законом утврђено за застарелост покретања дисциплинског поступка, односно извршења изречене мере.

Члан 52.

У дисциплинском поступку против адвоката и адвокатских приправника сходно се примењују одговарајуће одредбе Закона о кривичном поступку, ако овим законом или Статутом Адвокатске коморе Србије није другачије одређено.

Члан 53.

Против другостепене одлуке којом је изречена дисциплинска мера брисања из именика адвоката, односно именика адвокатских приправника, или регистра адвокатских фирми може се поднети захтев за судску заштиту Врховном суду Србије у року од 15 дана од дана пријема одлуке.

Члан 54.

Захтев за судску заштиту може се поднети:

1. због погрешне примене материјалног права,
2. због повреде одредаба поступка које су биле или могле бити од утицаја на доношење законите и правилне одлуке,
3. због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

IX. АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Члан 55.

Адвокатске коморе су професионалне самосталне организације адвоката у које се обавезно уклањају сви адвокати који су уписани у именик адвоката адвокатске коморе.

Адвокатске коморе имају својство правног лица.

Члан 56.

Адвокатске коморе доносе статуте и друге опште акте којима уређују своју унутрашњу организацију и рад.

Адвокатске коморе одлучују о праву на упис у именик адвоката и о престанку права на бављење адвокатуром.

Адвокатске коморе воде именике адвоката, именике адвокатских приправника и регистре адвокатских фирми.

Адвокатске коморе одлучују о приступу другим професионалним организацијама адвоката.

Члан 57.

На територији Републике Србије оснивају се:

- Адвокатска комора у Београду,
- Адвокатска комора у Нишу и

— Адвокатска комора у Новом Саду (за територију Адвокатске коморе Војводине).

Члан 58.

Адвокатску комору Србије чине све адвокатске коморе основане на територији Републике Србије.

Адвокатска комора Србије има својство правног лица.

Члан 59.

Адвокатска комора Србије доноси Статут, Кодекс професионалне етике адвоката, Тарифу о наградама и накнади трошкова за рад адвоката и Програм за полагање адвокатског испита.

Адвокатска комора Србије уређује: дисциплинску одговорност адвоката, адвокатских приправника и адвокатских фирми, поступак за утврђивање те одговорности и изрицање мера, начин извршења изречених мера, састав дисциплинских органа и начин њиховог избора и разрешења, као и начин финансирања своје делатности.

Адвокатска комора Србије представља адвокатске коморе пред државним и другим органима Републике Србије, Југославије и међународним организацијама и врши и друге послове у остваривању заједничких интереса адвокатских комора.

Члан 60.

Статутом Адвокатске коморе Србије уређује се:

— унутрашња организација и рад коморе и њених органа,

— начин остваривања јавности и одговорности у раду коморе и њених органа,

— врста других општих аката коморе, надлежност и поступак за њихово доношење и измену,

— међусобни односи адвокатских комора,

— права и дужности адвоката, адвокатских приправника и адвокатских фирми и њихова одговорност према адвокатској комори,

— друга питања предвиђена овим законом као и она која су од интереса за организацију и рад адвокатске коморе.

Статут Адвокатске коморе Србије доноси Скупштина коморе.

Скупштину Адвокатске коморе Србије чини по 30 представника из сваке адвокатске коморе у Србији.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 61.

Адвокатска комора Србије и адвокатске коморе основане на територији Републике Србије дужне су у року од 6 месеци

од ступања на снагу овог закона да ускладе своје статуте и друге опште акте са овим законом.

Члан 62.

Захтеви за упис у именик адвоката, односно именик адвокатских приправника који нису решени до ступања на снагу овог закона, а који су поднети пре тог рока решеће се по досадашњим прописима.

Члан 63.

Дисциплински поступак покренут пре ступања на снагу овог закона, ако није окончан до тог рока, окончаће се по досадашњим прописима.

Члан 64.

Одредбе овог закона о адвокатском испиту примењују се истеком рока од 6 месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 65.

Ступањем на снагу овог закона признају се сва права адвокатима уписаним у именик адвоката било које адвокатске коморе у Југославији по досадашњим прописима.

Члан 66.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

1. Закон о адвокатури и служби правне помоћи („Службени гласник СР Србије”, број 27/77 и 1/88),
2. Закон о адвокатури и служби правне помоћи („Службени лист САП Војводине”, број 18/76, 4/87 и 22/89) и
3. Закон о адвокатури и другој правној помоћи („Службени лист САП Косова”, број 43/73 и 46/77 и „Службени гласник Републике Србије”, број 21/90).

Члан 67.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
05 Број: 7.4690
20. новембар 1991. године
Београд

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

БЕОГРАД

Влада Републике Србије, на седници од 20. новембра 1991. године, размотрила је Предлог закона о адвокатури, који су Народној скупштини поднели народни посланици Драгослав АЛЕКСИЋ и Слободан ВУЧКОВИЋ, а Народна скупштина доставила Влади Републике Србије, ради давања мишљења.

Влада је закључила да Народној скупштини достави следеће мишљење:

Имајући у виду одредбе новог Устава, несумњиво је да постоји обавеза да се у наредном периоду, у роковима одређеним Уставним законом и област адвокатури, односно пружање правне помоћи у целини, уреди на новим основама. Поднети Предлог Закона о адвокатури свакако је тежио успостављању таквих нових односа. Међутим, понуђени концепт није у довољној мери уважавао нова уставноправна одређења, тако да се, управо са уставноправног аспекта може поставити питање да ли су предложена решења правно могућа.

Према томе, сам концепт предложеног Закона, као и нека од појединачних решења, захтевају преиспитивање, пре свега, са становишта уставноправне основаности, а у односу на поједина решења могло би се поставити питање и њихове целисходности.

Наиме, као прво, неопходно је скренути пажњу на будући положај адвокатских комора који у предложеном тексту Закона није битније мењан у односу на досадашња решења, мада одредбе новог Устава ни у овој као ни у другим областима не познају као што је то било раније (члан 50. став

3, раније важећег Устава СРС) коморе нити друге облике обавезног удруживања. Од разрешења овог кључног питања — да ли адвокатска комора постоји као обавезна асоцијација адвоката, битно зависи низ других решења у закону, пре свега оних која су везана за домет овлашћења коморе.

Такође, Предлог закона полази од адвокатуре као „занимања од посебног друштвеног интереса” (члан 1, став 2. Предлога), мада је нови Устав напустио категорију тзв. посебног друштвеног интереса.

Поред тога, Предлог закона садржи одређене новине које могу допринети квалитетнијем развоју адвокатуре. Примера ради, код прописивања услова за обављање адвокатуре, између осталог, предложено је да лице које жели да се бави адвокатуром не може бити — не само у радном односу, већ се не може бавити ни другом професионалном делатношћу. Такво једно решење у функцији је потпуне професионализације адвокатуре, која је у крајњем у интересу заштите странке. Али, са друге стране, међу предложеним условима за бављење овим занимањем истовремено има и таквих чији је уставни основ споран, било да су директно постављени афирмативно као услов (члан 5. став 1. тачка 3. Предлога „да је као адвокатски приправник провео на пракси у адвокатској канцеларији 1 годину”) или негативно, као ограничење (члан 6. Предлога којим се ограничава бављење адвокатуром носиоцима правосудне функције у року од две године од престанка обављања те функције у месту у коме су је обављали). Наиме, у самом образложењу поднетог Предлога закона као Уставни основ за његово доношење наводи се члан 57. став 1. Устава, а та иста одредба каже да се привредне и друге делатности (дакле и ова) обављају слободно и под једнаким условима. Евентуалним прописивањем наведених услова слобода и једнакост у бављењу адвокатуром били би битно нарушени, као што би то било учињено да је на пример предвиђено да судија може бити само онај ко је био судијски приправник или да за судију не може бити изабрано лице које је било адвокат док не пробу две године од његовог престанка бављења адвокатуром. У контексту ових питања треба имати у виду и то да је Уставни суд Србије већ донео решење о покретању поступка за оцену уставности истоветне одредбе о ограничењу бављења адвокатуром коју садржи Закон о изменама и допунама Закона о адвокатури Покрајине Косово, те би свакако одлука Уставног суда била од битног утицаја на будућа законска решења.

Исто тако, предлог да се као услов за бављење адвокатуром, поред положеног правосудног испита, предвиди и положен адвокатски испит сам по себи не би морао бити споран са становишта уставности, али када се ова одредба доведе у контекст са условима за полагање адвокатског испита, произилази да адвокатски испит уопште не може ни да полаже лице које најмање једну годину није било у адвокатској канцеларији, те према томе неко ко није био адвокатски приправник не може полагати адвокатски испит, а ако нема положен овај

испит не може никада постати адвокат, јер неће испунити услов из тачке 2. члана 5. да се упише у именик адвоката. Тако се практично и овај услов претвара у ограничење уставне слободе на бављење једним занимањем. Осим тога, имајући у виду како је предложена садржина наведеног испита (познавање Закона о адвокатури, статута адвокатских комора, кодекса професионалне етике адвоката и технике пословања адвокатске канцеларије) која је у највећој мери провера формално-техничких знања, поставља се питање целисходности његовог увођења јер није извесно у којој мери би тај и такав испит имао битног утицаја на непосредно пружање правне помоћи странкама.

Полазећи од тога да је у основи адвокатуре пружање интелектуалних услуга, без обзира на неспорну потребу да се технички ниво бављења адвокатуром подиже и побољшава (коришћење компјутера и других савремених техничких средстава), не би било могуће условити бављење адвокатуром претходно обезбеђеном канцеларијом, а шта више и опремом за бављење адвокатуром, при чему „нормативе“ у погледу величине канцеларије, врсте, можда и квалитета опреме прописује не закон, већ самостално адвокатска комора својим статутом. На овај начин могло би се посредно увести ново ограничење слободе и равноправности у бављењу адвокатуром које би се заснивало на материјалним могућностима лица које жели да постане адвокат.

Посебно треба приметити да у погледу појединих одредаба Предлог закона није до краја доследан. Наиме, промена било кога од предвиђених услова за упис у именик адвоката требало би истовремено да буде разлог за престанак права на бављење адвокатуром. То је и учињено у члану 26. Предлога у погледу на пример губитка југословенског држављанства, лишења пословне способности, осуде за кривично дело, заснивања радног односа, али са друге стране није предвиђено да престаје право на бављење адвокатуром адвокату који испуни услове за пензију, који трајно изгуби здравствену способност или онемо ко након стицања својства адвоката нема или пословни простор или опрему за бављење адвокатуром. Ове одредбе нужно је међусобно усагласити, јер би у примени закона могло долазити до апсурдних ситуација да на пример може постати адвокат онај ко се у именик упише месец дана пре стицања услова за пензију и тада се адвокатуром може бавити до краја живота, а онај ко затражи упис месец дана касније неће уопште моћи да буде адвокат, или да би се уписало у именик лице које обезбеди и канцеларију и опрему, а одмах након уписа их отуђи, при чему то није сметња да настави са бављењем овим занимањем.

Ово су само нека од предложених решења која захтевају даља преиспитивања и усаглашавања. Поред њих ту су и друга, као што је генерално увођење имунитета за адвокате, трајање приправничког стажа, положај, односно радноправни

статус адвокатских приправника, искључивање других видова пружања правне помоћи, при чему није обезбеђен адекватан механизам пружања правне помоћи грађанима који нису у могућности из економских разлога да користе адвокатске услуге, итд.

Имајући у виду све напред наведено, са једне стране, али исто тако и чињеницу да поднети Предлог закона — како је већ речено — садржи велики број решења која доприносе новом, модерном положају адвокатуре чија је самосталност, независност, стручност и високи професионализам битан чинилац у остваривању права грађана пред судовима и другим државним органима, Влада сматра да Предлог народних посланика може и треба да буде добра полазна основа за израду новог закона. С обзиром да је делокругом рада Министарства правде, између осталог, предвиђена и припрема прописа којима се уређује адвокатура и пружање правне помоћи, а имајући у виду да рокови за доношење овог закона пружају довољно могућности да се сва предложена и друга решења стране размотре и припреме, било би најрационалније и најефикасније да, полазећи од поднетог Предлога, надлежно министарство у сарадњи са Адвокатском комором Србије, покрајинским адвокатским коморама и самим подносиоцима Предлога закона настави заједнички рад на закону, како би се Народној скупштини поднео јединствен, усаглашен Предлог закона о адвокатури.

У том смислу Влада сматра да у овом тренутку не би било целисходно да Народна скупштина одлучује о Предлогу народних посланика, посебно стога што и сада важећи прописи нису битна сметња обављању адвокатуре.

За представника Владе у Народној скупштини одређен је Предраг Тодоровић, министар правде.

СЕКРЕТАР
Будимир Јоковић

АДВОКАТСКА КОМОРА СРБИЈЕ

Бр. 307/91

09. децембра 1991.

Београд

Моше Пијаде 13, тел. 339-805

ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

БЕОГРАД

Поштована господо,

Председништво Адвокатске коморе Србије на седници одржаној 7. децембра 1991. године упознато је са вашим ставом о Предлогу закона о адвокатури који је достављен Народној скупштини Републике Србије под бројем: 7.4690 од 20. 11. 1991. године и оценило да је неприхватљив и представља директан напад на самосталност и независност адвокатске професије.

Вероватно заузети важним питањима која се пред вас свакодневно постављају од судбинског значаја за Србију и српски народ олако сте прешли преко питања адвокатуре прихватајући вероватно без резерве предлоге које је припремило Министарство правде и не упуштајући се довољно у суштину проблема. Из става који сте упутили Народној скупштини ви се децидирано не опредељујете каква то мора да буде адвокатура као један од значајних гараната новим Уставом прокламованих слобода и права човека и грађанина, већ се проблем ставља на питање организовања адвокатуре што је веома уска основа, а истовремено и крајње неприхватљива. Председништво Адвокатске коморе Србије не може да верује да је интерес Републике Србије да учини потез којим би ову слободну и независну професију ставила под ингеренције било ког државног органа, јер тада њена слобода и самосталност не би постојале, што се није догодило никада у историји адвокатуре, па чак ни у послератном периоду јер је већ Уставом из 1946. године и првим Законом о адвокатури донетим после рата адвокатури било дато право да кроз рад адвокат-

ских комора као обавезних професионалних организација адвоката одлучује о питањима од значаја за обављање адвокатске професије.

Постављајући питање самог концепта понуђеног Закона, при чему се заузима став да је потребно тај концепт преиспитати, Председништво истиче да је потпуно јасно да Влада није довољно пажљиво размотрила ову проблематику и да они који су радили на ставу Владе, нису били у стању да сагледају прави смисао понуђених нових решења, јер основни концепт Закона остаје исти као и до сада — адвокатура је слободно и независно занимање, које треба да буде и једино занимање које пружа правну помоћ домаћим и страним субјектима пред домаћим судовима и другим државним и осталим органима.

Може се расправљати о одредби Предлога закона који говори о адвокатури као професији од посебног друштвеног интереса. Можда појам није баш најсрећније пронађен и вуче на решења из претходног периода која су напуштена доношењем новог Устава, али тежња предлагача била је да се изрази потреба да адвокатура као слободна и независна професија и Законом буде утврђена као гарант заштите права и законитости. Без такве посебне улоге адвокатуре уставни принципи би могли бити изиграни.

Везано за питање организовања адвокатуре које се у вашем ставу истиче као приоритетно од кога зависе и друга решења у Закону о адвокатури, Председништво Адвокатске коморе Србије сматра да се уопште не може постављати питање постојања адвокатских комора као обавезних професионалних организација адвоката, које ће бити једино овлашћене да врше упис у именик адвоката дипломираних правника који испуњавају и друге услове за обављање овог занимања. Неоснован је став да Законом не може бити уређено питање обавезног удруживања јер Устав не познаје тај институт. То не може бити спорно питање, јер Устав такав вид удруживања ни не забрањује. Чланом 3. став 1. Устава прописано је да је слободно све што Уставом и законом није забрањено, па стога не постоји уставна сметња да Закон о адвокатури пропише обавезно удруживање адвоката у адвокатске коморе. Од те уставне одредбе пошао је и предлагач Закона утврђујући у Предлогу обавезно удруживање адвоката у адвокатске коморе. Другачија решења нанела би директну штету адвокатској професији.

Поред основног питања везаног за упис у именик адвоката, које би уколико би о њему одлучивао неки други орган, а не орган адвокатске коморе довео до тога да Србија не би имала слободну адвокатуру и ставило је на последњу лествицу модерних европских држава, што вероватно никоме у Србији, а најмање њеној Влади треба да буде циљ и интерес, осим ако уместо прокламоване демократије хоће да uvede тоталитарни систем, до конкретних питања везаних за остваривање права и дужности адвоката и примену Кодекса професионалне ети-

ке адвоката. Не може се допустити нити било коме у Србији може да буде циљ ако се изграђује модерна демократска правна држава да адвокати имајући у виду њихову основну улогу — пружање правне помоћи буду организовани у добровољне организације. Поставља се питање ко би се онда старао о угледу професије, понашању и иступању адвоката пред судовима и заштити интереса странака, значи о директној примени норми Кодекса професионалне етике адвоката, што су одувек а и сада чине, путем посебно изабраних органа, адвокатске коморе. Добровољним удруживањем у коме адвокат не би никоме, ако не жели да се удружи, полагао рачуне за свој рад озбиљно би могла бити нарушена права и интерес правних субјеката, а тиме онемогућено и остваривање функција правне државе.

У случају да се усвоји Предлог, да директне ингеренције над адвокатуром има држава, адвокатура би изгубила своју независност и самосталност, те би се с правом могло рећи да у Србији адвокатура и не постоји.

Постављањем овог питања које у себи крије потребу да се и адвокатура стави у зависан положај према државним органима, је већ довољан разлог да се озбиљно постави питање деловања министра правде, који је био дужан да укаже на неоснованост оваквог става. Дакле, са уставно-правног аспекта постављено питање будућег положаја адвокатских комора, у вези са решењем из Предлога закона о адвокатури, је непотребно, јер је Законом то могуће прописати, као што смо и горе навели.

Пре упућивања Предлога закона о адвокатури Народној скупштини од стране народних посланика — адвоката, адвокати Србије имали су бројне консултације и били свесни могућих приговора на предложени текст, али тежња је била да се адвокатури Законом обезбеди одређено место и улога. На ту потребу адвокатура је указивала и у поступку за доношење Устава Републике Србије, међутим, преко тог захтева се прешло и адвокатура није уставна категорија. Имајући у виду њен посебан значај у сфери заштите слобода и права човека и грађанина, права и интереса других правних субјеката, у припреми Предлога закона пошло се од потребе да се бар Законом прецизира њена улога која ће обезбедити несметано и независно деловање адвокатуре као гаранта заштите уставности и законитости.

Стога адвокати Србије сматрају да су понуђена решења у Предлогу закона о адвокатури у складу са Уставом, јер се за сва предвиђају ограничења и тиме је испоштован принцип из члана 11. став 1. Устава да се слободе и права човека и грађанина ограничавају једнаким слободама и правима других и да то није потребно да буде и Уставом предвиђено. Сва ограничења која се предвиђају Предлогом закона о адвокатури, предвиђена су искључиво да би се обезбедило максимално професионално и квалитетно обављање послова адвокатуре, а ника-

ко да би се она затворила у себе, што је, сматрамо, јасно свакоме ко је и мало добре воље унео у обраду понуђеног текста Предлога закона о адвокатури.

Стога Председништво Адвокатске коморе Србије сматра да нема места одлагању доношења Закона о адвокатури, јер је очигледна тенденција Владе да се са доношењем Закона застане, како би се омогућило да се адвокатуром почну бавити сви они који су били на раду у правосудним органима, а не буду изабрани на судијске и друге правосудне функције, а такав прилаз није друштвено оправдан.

Председништво Адвокатске коморе Србије сматра да нема потребе да се, сем у Скупштини, преиспитују понуђена решења, те став да није целисходно да Народна скупштина одлучује о Предлогу закона није прихватљив.

С поштовањем

ПРЕДСЕДНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Тома Фила
адвокат

АДВОКАТСКА КОМОРА СРБИЈЕ

Бр. 314

11. децембра 1991.

Београд

Моше Пијаде 13, тел. 339-805

Господин

СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ, председник Републике Србије

БЕОГРАД

Поштовани Господине Председниче,

Председништво Адвокатске коморе Србије на седници одржаној 7. децембра 1991. године упознато је са ставом Владе Републике Србије 05. бр. 7.4690 од 20. 11. 1991. године који је упућен народним посланицима Народне скупштине Републике Србије поводом Предлога закона о адвокатури.

Председништво је своје неслагање са изнетим ставом изразило у одговору Влади Републике Србије који Вам достављамо у прилогу.

Поред ставова које смо изнели у одговору Влади желимо Вама посебно да укажемо на негативне последице које се могу јавити ако се у Народној скупштини подржи крајње неоснован и неприхватљив став Владе о укидању адвокатских комора као обавезних професионалних организација адвоката и одлучивање о одређеним правима од значаја за адвокатску професију стави у надлежност било ког државног органа.

Пре свега, адвокатура ће бити принуђена борећи се за свој опстанак да јавно путем домаћих и страних средстава информисања изнесе да се у Србији гаси њена самосталност и независност што ће свакако имати одраза на сферу заштите људских права, а изношење тих чињеница свакако неће допринети Вашим личним залагањима, а ни залагањима органа Републике Србије о стварању представе у домаћој и светској јавности о путевима развоја пуне демократије у српској држави.

То није жеља адвокатуре Србије која је у свим протеклим данима чинила све што је било у њеној моћи да заједно са свим прогресивним снагама допринесе продирању истине о Србији и оправданим захтевима српског народа у свет, али адвокатура Србије не може да допусти да се једним потезом пера брише скоро 130 година њене традиције и укине обавезност организовања адвоката у адвокатске коморе.

Морамо да Вам укажемо да тако нешто није било учињено ни у време трајања злогласне 6-јануарске диктатуре јер је Закон о адвокатима донет крајем 1928. године био примењиван и у њеном трајању, а ни у време непосредно после Другог светског рата јер је одмах по доношењу Устава ФНРЈ из 1946. године крајем те године донет Закон о адвокатури. Значи, ни у преломним временима у историји нашег народа законодавац није посегао за тим да укине обавезно организовање адвоката у адвокатске коморе и остављао им је простор да самостално уређују питања од значаја за адвокатску професију.

Не знамо да ли држава Србија, која се определила за пуну демократију, поштовање људских слобода и права грађанина, као основу свог Устава може себи да дозволи да доношењем једног прописа који би укинуо самосталност и независност адвокатуре, која је у свим демократским земљама света баш гарант права прокламованих и Уставом српске државе, поништи велике напоре који су до сада чинени за оопштавање истине о демократској Србији у свету.

Јер, поштовани Господине Председниче адвокатура је став Владе доживела као један од најтежих напада на сопствену самосталност и независност у укупном њеном трајању у српској историји и спремна је без остатка за те вредности да се бори.

Само слободна и независна адвокатура може бити члан Међународне уније адвоката у коју су укључене адвокатске асоцијације свих слободних, напредних и демократских земаља света. Доношењем закона који би укинуо обавезу удруживања адвоката у адвокатске коморе, а нарочито право комора да самостално одлучују о упису у именик адвоката, доносе Кодекс професионалне етике адвоката и старају се о његовој примени и адвокатуру ставио под ингеренције било ког државног органа искључио би адвокатуру Србије из чланства Међународне уније адвоката. Тај чин би се свакако негативно одразио и на државу Србију и ставио би је у ред оних држава у којима нема самосталне и независне адвокатуре а самим тим ни пуне заштите слобода и права човека. Међународна унија адвоката ће свакако бити обавештена уколико Народна скупштина буде прихватила став Владе о Предлогу закона о адвокатури.

На ове моменте желели смо Вама посебно да укажемо с разлога што се потезом пера неког министра или неке владе који су ипак пролазни, ако се осврнемо на историју Србије која је забележила више министара или више влада који нису

оставили по значају свог дела посебан траг у њеној историји, могу учинити велике неправде са изузетно штетним последицама за адвокатуру, али и за државу Србију, да би у неком времену које ће уследити неко такву неправду осудио и исправио, а адвокатура Србије добила онај положај који је увек имала у свом трајању. Ми се искрено надамо да Ви полазећи и од уставних овлашћења која имате нећете дозволити да у историји Србије budete забележени као председник српске државе за чије време је укинута самостална и независна адвокатура, па Вам се у то име и обраћамо.

С поштовањем

ПРЕДСЕДНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

Тома Фила
адвокат

ТЕЛЕКС
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ЦРНЕ ГОРЕ КОМОРАМА
СРБИЈЕ И ВОЈВОДИНЕ

Поштована господо, Адвокатска комора Црне Горе је на Цетињу 21. 12. 1991. године обележила по први пут 82 године свог постојања и доношења Закона о јавним правозаступницима, као свечаност, а дан уочи обележавања свечаности саопштена нам је намјера министра правде Србије о укидању Адвокатске коморе Србије. Вијест је изазвала згражавање око 220 присутних гостију и чланова адвокатског реда.

Склони смо да вјерујемо да се ради о исхитреном поступку министра правде који је изазвао згражавање професије и свих људи у земљи који инклинирају демократији и респекту основних људских права и слобода. Подсјећамо вас, поштована господо, да је ово учињено свега два пута у три хиљаде година старој историји адвокатуре: први пут је то урадио Конвент за вријеме Француске револуције, други пут Лењин 1917. године, а сада би то урадила, по трећи пут Србија. Надамо се да ви то нећете учинити, јер бисте обешчастили демократију и свијетле традиције свјетског адвокатског реда.

Уједно вас подјећамо господо да би се радило о правној бласхемији која би редуцирала углед Србије у глобалним размјерама, што не би било у функцији демократизације којој цивилизовани свијет тежи.

У нади да се радило о индивидуалном аутократском гесту неке маргиналне личности од власти, који се неће реализовати и који ће изазвати ваш анимозитет, посебно молимо господина Милошевића, као колегу правника, да ово дубоко проучи и да не дозволи да један овакав закон Скупштина Србије усвоји.

Ми вас са дубоким поштовањем поздрављамо.

За Адвокатску комору Црне Горе
Илија Дармановић, предсједник,
и др *Светислав Мариновић*, адвокат

Др Светислав Мариновић
адвокат у Титограду

УЛОГА И ЗНАЧАЈ АДВОКАТУРЕ*

Поштована господо,

Срећан сам што нам се указала прилика да будемо домаћини скупа који први пут у историји црногорског и југословенског правосуђа може да поздрави и изрази своје дубоко поштовање елитним представницима свих наших конфесија као и представницима свих странака и политичких опредељења. Тиме смо доказали бар двије ствари. Прво, свом Богу смо спремни да се помолимо у цркви, џамији, синагоги или будистичком храму уз осјећај респекта и љубави према свим људима универзума, и друго, да једнако уважавамо све политичке партије и сва часна људска опредељења, без обзира ко био њихов носилац.

Уједно, а без жеље да будем претенциозан, наше највеће признање по први пут добијају уважени представници адвокатског реда који због политичке анатеме власти никада нијесу имали шансу, изузев на голи живот, без обзира на њихове објективизирани вредности и велики допринос професији. Умјесто признања добијали су шамаре што мора изазвати наш интимни осјећај стида. То је и неминован резултат свеопште хипокризије и његовања култа просјечности и послушности. Због тога што су почињене грешке овим исправљене, ја се као скромни припадник свог професионалног реда, поносим. То ме, уједно, одржава у нади да ће идентично или слично поступање бити опомена онима који долазе, да буду моралнији од својих претходника, јер свака дјелатност, посебно друштвена, која хоће да траје и развија се сходно духу времена, мора преваходно да његује етичке критеријуме и придржава се објек-

* Изалагање на свечаности у поводу обележавања 82 године од доношења Закона о јавним правобраниоцима, Цетиње, 21. 12. 1991. године. — Међунаслови и опрема текста Редакција *Гласника*.

тивизираних параметара вредновања. Зато адвокатура свој значај потврђује, прије свега, својим трајањем.

Њене рудиментарне зачетке налазимо са почетком људске цивилизације, да би временом добила универзалан значај заштитника увријеђених и понижених, што је у функцији човјекове среће и респекта људских права и слобода. Да је улога адвокатуре историјски превазиђена, она би nestала у тами историје, а умјесто ње би се појавио неки ефикаснији вид заштите слобода и права човјека.

Међутим, она данас у претежном дијелу свијета доживљава своју ренесансу, што је и логично, јер је једна од најстаријих и највише уважаваних друштвених професија. Још од античких времена она је уживала неподјељено поштовање јавности. Иако је фриволна Агрипа откинула Цицерону језик, не могавши да се са њиме носи док је био жив, велики адвокат и оратор је остао претеча и утемељивач професије чије духовне вредности баштинимо и данас.

Као и сви дјелови социјалне надградње, правозаступништво је у својој историји имало своје успоне и падове, али је неспорно да је његов ход узлазан. Истина, многи чланови професије су завршили под сјечивом гиљотине или са омчом око врата. У новије вријеме ће скончавати пред стрељачким водовима, плаћајући пуну цијену својим хуманитарним одређењима. Међутим, они који су живјели у срећнијим политичким и државним системима, који право на људску срећу инаугуришу у својим уставним актима, постали су угледне личности, сенатори, шефови држава или влада и сл.

Фактички утемељивач социјализма у свијету, Лењин, иначе као адвокат маргинална и инфериорна личност, обешчастео је и уништио адвокатуру за бар 90 година у нешто више од половине свијета. Препоручујући „револуционарно кршење закона“ и масовну дистрибуцију смртних казни, он је инаугурисао безакоње као основни државни принцип. Зато су и резултати поразни: милиони недужних у лакрдијашким судским поступцима, или још чешће без њих, скончали су пред пушчаним цијевима.

И његов идеолошки следник, Стаљин, наставио је већ утабаним стазама свеопштег насиља, што ће резултирати са још десетак милиона лешева. Адвокатура је сасвим ампутирана, јер неучки диктатор није дозвољавао ни помисао на било какав облик или најмању дозу демократије. И помисао на правну државу и поштену судску комуникацију он је инквизиторски кажњавао. Тако се и овом приликом показало, као и безброј пута до сада, да држава која нема адвокатуру, и то независну адвокатуру, нема своју слободу. Тада цијела популација омеђена државним границама вегетира у моћној сјенци целатове сабље.

Држава без независне адвокатуре — држава без слободе

Велики брат је, како би то Орвел метафорички казао, пресликао свој мрачни идеолошки и државни систем на све земље Источне Европе.

И Југославију је једновремено погодила иста несрећа. Владавина права, којој је народ инстинктивно тежио, била је збрисана у једном фуриозном налету анималног насиља. Традиционалне вредности са којима се живјело хиљадама година су згажене и обезвријебене. Преко ноћи су нас лишили и Бога. Нова аутократска власт, номинално није укинула адвокатуру али ју је уплашила, понизила и буквално јој сломила кичму. Некада поносни и храбри људи су преко ноћи претворени у олупине који у страху за сопствени живот више нијесу били у функцији поштене и креативне одбране.

Нова дехуманизирана власт ће одмах и у старту сагјерати комплетно правосуђе, изузев јавне тужиоце, у мишије рупе. Један трагичан примјер, мислим да се десио 1947. године (подсјетам да се ради о познатој афери „Гранап“), ће нас болно подсјетити на времена, за која се надамо да се никада више неће вратити. У Београду су сјели на оптуженичку клупу три ситна препродавца, које су онда називали шпекулантима. Данас би они за дјело стављено им на терет добили симболичне новчане казне. Међутим, тада су осуђени на затворске казне у трајању од једне до једне и по године затвора. Јавност је разумјела егземпларне казне, јер су времена била тешка. Народ још није доживио катарзу због ратних разарања и дивљаштва које је рат продуковао. Зато је у свеопштој биједи, са дозом осјећаја освете, пресуду без гриже савјести одобрио. Међутим, када је вијест о казни прочитао један од тадашњих највећих државних руководиоца, пресуду је са два брутално интонирана текста у *Борби*, просто торпедовао, позивајући на јавни линч против свих шпекуланата и оних који их овако благо третирају. У општој психози страха, резултат је било лако предвидјети: јавни тужилац хитро изјављује жалбу, виши суд је преко ноћи усваја, заказује се нови претрес и оптужени бивају осуђени на смрт. Свега четири дана након правоснажности пресуде, несрећници су стријељани у једном багремару на Бежанијској коси.

Ни политички налогодавац ових судских убистава, који и данас живи, нити правосудни актери овог мрачног спектакла, немају разлога да буду срећни.

Но, мора се признати да је то неминован резултат непостојања правне државе и вријеме када је адвокатура доведена на најниже гране у својој историји. Ипак, тим људима не треба превише замјерити. Ваљало је преживјети, макар и по цијену туђе несреће. То је тако људски, али није и божански. Зато Вас, поштована господо, морам подсјетити да многи други не би тако поступили. Неко би попут Платона хладно испио кукуту или као Бордано Бруно дозволио да буде спаљен не хотећи да

се одрекне својих убјеђења. Јозеф Шулц, обичан редов њемачког Вермахта је стријељан са похватаним српским таоцима јер је одбио да учествује у њиховој егзекуцији. Комунистичка власт му није подигла споменик захвалности само због тога што је Њемац. То је, ипак, учинио један обичан српски сељак који га је сахранио у свом дворишту. И доктор Сарделић, некада предсједник Врховног суда Хрватске, добровољно је постао жртвом неправде. Било је то прије двадесетак година када је већ остарели југословенски деспот на једном партијском пленуму замјерио судијама што се „држе закона као пијан плота”. Тако је дословице казао, што је револтирало Сарделића, па је дао отказ на службу. Неко ће можда рећи да је наш уважени колега погријешно, али сам сигуран да тако не мисли овај високи и уважени аудиторјум.

Вријеме ће пролазити и наша ће осјећања и осјећај критичности ферментирати, али ћемо ипак повремено размишљати о дјелу првога и недјелу другога. Ипак, уз осјећај кривице и нешто стида, говорићемо нашим колегама и пријатељима о страдању храброг и надасве моралног слуге богиње Јустисије, којег нијесмо смјели да подржимо, јер је човјек којег можемо да означимо као гробара адвокатуре и правне државе био немилосрдан и неумољив. Можда можемо, бар дјелимично, амортизовати наш осјећај колективне кривице када акцептирамо став професора Боре Чејовића да људи нијесу богови и да им не треба строго судити. Зато, у основи наше равнодушно-сти и недостатка жеље да се помогне не лежи морални дефицит него страха који је резултат генералног насиља који је континуирано спровођен пуних 50 година.

Терор као логичан резултат тоталитарног система власти, нужно је осакатио и унизио човјекову личност. Његов је евидентни циљ изазивање свеопштег страха код политички неподобних и оних који другачије мисле. Чак и дисонантни тон у општој атмосфери страха може бити погубан. Право на другачији став се не признаје, а ако се појави, он се сасијеца у самом коријену читавим арсеналом репресивних мјера. Ваља показати другима што их очекује. Да ли ће то бити серијска убиства, тамнице, пребијање, континуирана контрола масе доушника који невидљиви попут духова лутају међу нама, питање је оцјене цјелиходности. Такав апарат насиља је док је функционисао, функционисао „беспрекорно”, и исувише дуго. Пропорционално његовој ефикасности, и адвокатура је губила сваку шансу, јер она заступа слободу а слобода и насиље се подносе као ватра и вода.

Комплетна наша искуства у адвокатури су, као, уосталом, и у многим животним сферама, трагична. Зато се и није могао објективно очекивати просперитет слободних адвокатских асоцијација, јер је комплетан животни простор био под будном контролом свеприсутног и свевидећег апарата власти. Адвокатура је зато битисала онако и онолико колико јој је то било допуштено, па су и резултати реципрочни: адвокати су поста-

ли грађани другог реда, увијек у страху за своју сигурност, што ће се неминовно одразити и на квалитету пружених услуга. Била је то слика очаја људи који хоће часно да одраде свој тешки посао, али им се то онемогућава. То је уједно била и страшна слика опште друштвене хипокризије и индикација генералног стања у земљи. То, усталом, потврђује и данашња невесела збиља у земљи.

Но, сивило једне хендикепиране, али часне професије, су увијек разбијали храбри професионалци који су бодрили дух осталих. Они ће крчити путеве слободе другима. Зато ће неки и прагично завршити, плаћајући пуну цијену свог ангажмана.

Формални положај адвокатуре — декор за међународну јавност

Прописи који регулишу статус адвокатуре су коректно формулисани. Номинално, адвокати су слободна професија у оквиру јединственог правосудног система земље, који пружају правну помоћ грађанима уз накнаду. Све доде, наша адвокатура слиједи fine традиције европске. Међутим, са оваквим нормативним утаначењем се завршава свака аналогија са њом. Исто као што варају коректно формулисане уставне одредбе о правима грађана, тако су и одредбе о адвокатима и њиховом статусу, малициозни маневар намијењен међународној јавности која треба да схвати колика права и слободе Југословени уживају. Наиме, стварност је сасвим другачија од прописа који је регулишу.

У таквој друштвеној клими, држава даје онолико слобода и права другима колико процијени, вагајући сопствене интересе, без обзира на официјелне прокламације да је „човјек наше највеће богатство“. Појединац јесте богатство, али само ако је његово понашање у функцији опстанка власти. Међутим, чим дође и у најмањи сукоб са њом, одмах ће схватити колики је „богаташ“. Он, једноставно, нема никаквих шанси. У оваквој политичкој клими, адвокатура се као свијест и савјест слободног друштва маргинализује. Она најчешће служи као декор номиналној демократији. Зато су често одбране стерилне и рутинске, дају се у страху за властиту сигурност и зато су недјелотворне и неефикасне.

Као резултат оваквог третмана адвокатуре, они ће уживати и комплементаран углед код судија код којих поступају, чиме ће се редуковати и њихов допринос праведном решењу спорне ствари. Можда ће се неки судија запитати зашто ће адвокат у поступку када он заступа интересе странке, правилно примењујући право, што дубоко омаловажава и професију и појединца који поступа и исказује трагику таквог система комуникације.

Исте ће резултате дати и преферирање јавног тужиоца, као државног експонента власти, на рачун браниоца који је

изложен правној вјетрометини, доброј вољи и васпитању уредујућег судије. Договарање са тужиоцем, игнорисањем одбране и ускраћивање њених процесних права, оријентација на доказе које предложи само јавна тужба, редуцираће углед и значај професије, а тиме и могућност доласка до истине.

Често председници судских вијећа инсистирају да адвокат поставља питања странци преко њега, а не непосредно. Без обзира што ово представља битну повреду одредаба поступка, јер се гази начело непосредности, овакав гест адвоката обезвређује како у сопственим, тако и у очима странке. Тиме он бива доведен у инфериорну и смијешну позицију да му треба преводилац у личности стручног и моралног судије, да се адвокат неадекватно понаша, па га треба каналисати, да професионално и лично не вреди јер није у стању да поставља питања, не зна да их формулише и сл. Мислим да је то поуздан знак и жеља да се унизи професија и њен представник. Сличног су значаја разна доскорашња ограничења у погледу проучавања судских списа, давању копија записника што је индикативан показатељ стања ствари.

Оваква редуција улоге и значаја адвокатури ће довести и до једног другог апсурда. Ради се о фактичкој немогућности преласка адвоката у звање судије или тужиоца. Премда ниједан пропис ово не спречава, непремостиви бедем предрасуда стоји овоме на путу. Такозвана „морално-политичка подобност“ ће још неко вријеме бити запрека овоме јер адвокати, традиционално нијесу подобни, „раде за паре“, нијесу у естаблишменту власти нити то могу бити и сл. Напротив, адвокатске асоцијације су увијек раширених руку примале у своје редове судије и тужиоце, некада и компромитоване, што је фин манир људи без професионалне суревњивости и предрасуда. Са друге стране, овакав став претпоставља и свако одсуство страха од цеховске конкуренције људи од власти и политичког ауторитета. Тиме адвокати доказују и своју ширину, не признајући антагонизам међу професијама који се на другој страни пажљиво његује.

Но, овакво поступање има и другу несимпатичну страну. Наиме, некада новопримљене колеге, сада већ као адвокати, издашно користе своје стечене везе и политички утицај, намјерно изазивајући осјећај код странке да могу постићи код својих пријатеља судија више од других, и преко онога што је законом дозвољено. Предочавају им своје везе у полицији, код истражних судија и затворских власти чиме бламирају суд. И неки други тако поступају, што ће одредити странку да га ангажује, плати му енормну суму новца, која објективно представља плачку неугога и унесрећенога. Тада странка очекује резултат које „обичан“ адвокат не може получити што код других изазива озлојеђеност, јер је неко у стању да постигне и оно што је с друге стране закона а из домена је неправда и неморала. То се чини привилеговањем таквих адвоката што ири-

тира и ствара осјећај невјерице у суд и правну државу. Да ли постоји узајаман интерес, конкретно је питање, али, у сваком случају, оно завређује нашу пажњу и презир јавности.

Један од поузданих индикатора положаја адвокатуре јесте њена материјална позиција која се у претежном дијелу заснива на одредбама тарифе о накнадама и наградама за рад адвоката. Тарифа је до прије неколико мјесеци била срамно ниска, што ће довести адвокате у ситуацију да је једноставно игноришу, а малобројни и некритички наплаћују. Код њих ће гразивост узети толико маха, да заступање интереса странке долази тек у други план. Такви усамљени појединци у тежњи да се преконоћ обогате ће отићи тако далеко да ће осрамотити цијелу професију и изазвати одијум јавности према њој. На жалост, често се мисли да су „скупи“ адвокати, добри адвокати.

Истина је нешто другачија. „Скупи“ су најчешће људи скромних правних могућности а тиме лично и професионално хендикепирани. Овакви адвокати, обично неуки, без критеријума, просто „попале“ своје странке доводећи их до просјачког штала, обећавајући им у старту, преко своје разгранате мреже помагача, куле и градове, да би ови тек на крају, осиромашени као црквени мишеви, схватили своју заблуду. Међутим, тада је, обично, све касно. Тиме ће лихвари и профитери који су у стању да обичну услугу жестоко наплате, вјештачки створити друштвену климу да су сви исти, да су грабежљивци, да су сумњивог морала и да стога треба да су подложни и одговарајућем третману.

Излаз је нађен у аутономном доношењу адвокатске тарифе али је она постала беспредметна јер су клијенти осиромашили. Но, ми морамо дијелити судбину свога народа, па се надамо да ће у догледно вријеме бити елиминисани из професије разни мешетари, незналице и хошштаплери који се на преваран начин богате унижавајући професију, док би остали адвокати од каријере којима је то животно опредељење и који, зато, неће бити склони пљачки својих клијената, јер ће у први план ставити остварење њихових права, па ће материјална компензација за ефикасан и поштен ангажман доћи сама од себе.

Анимозитет власти према адвокатима

Значај и улогу адвокатуре редуцирају енормно велике пореске и друге дажбине. Они и даље раде по подрумима, киосцима и недоличним пословним просторима. Иако плаћају доприносе за стамбену изградњу, у задњих 50 година ниједан адвокат у Црној Гори није добио стан по основу припадништва професији, што је специфичан вид сегрегације иманентан недемократској власти. Иста је ситуација и са адвокатским пензијама. Оне су буквално просјачке. Пошто је увијек постојао анимозитет власти према адвокатима, они изузев једног часног при-

мјера у Херцег-Новом никада нијесу били припадници естаблишмента власти. Чак их и не позивају на стручне и јавне скупове иако се ради о огромном интелектуалном потенцијалу. Никада се није десило да се власт или опозиција окити адвокатуром, макар ни као декором. Адвокати су и даље прокажене личности, људи из ходника и друштвени проклетници које је упутно, због властите сигурности, метафизички упуцавати, увијек и из свих позиција. Резонује се и ради, како би то фино казао Абид ага: под мојом липом хлада нема.

Садашње перспективе адвокатуре не охрабрују. Наиме, Влада Србије, прецизније, њен министар правде је већ у фази реализације одлуке о укидању Адвокатске коморе сусједне нам републике. Нешто слично се десило свега два пута у историји ове професије. Први пут је то учинио Конвент за вријеме Француске револуције, а други пут Лењин 1917. године. Сада то покушава да учини Србија што обеспокојава све адвокате у земљи и чини их несрећним. Уједно нас то подсећа како је демократија на овим просторима крхка и попут паучине коју ће разнијети обичан недемократски хир неког маргиналног аутократе.

У овом дијелу нас обеспокојава и један традиционалан манир црногорске законодавне власти. Наиме, у одсуству властите оригиналности, ми смо пет деценија буквално преписивали српске законодавне текстове и проводили њихова решења. Тиме смо показивали одсуство властитог духа, поступајући у најфинијем маниру преписивачке моравско-ресавске школе. То се некада показивало корисним, али је ограничавало наш дух и његовало култ нерада, подижући лењост на пиједестал врлине. Ако то и овом приликом урадимо, и донесемо сличну одлуку, са црногорском адвокатуром је готово. Ретроградне тенденције би се наставиле, што би било катастрофално за слободне људе слободне професије. Саможивост, нетолеранција, суревњивост и завист, која је присутна, би харале професијом. Дошло би вријеме правне хајдучије.

Ја се ипак надам да оваква одлука неће бити донесена. На овакав закључак ме наводи и јучерашњи пријем нашег уваженог председника и мене код представника мас-медија. Умјесто мрзовоље коју сам интимно очекивао, јер смо ми, ипак, адвокати, ти људи су били скрупулозни и пријатељски расположени. У томе видим наглу промјену друштвене климе и духа који радује и храбри.

Променили законе којима се развлашћује народ

Обзиром да смо били натјерани да се више бавимо собом него другима, у Црној Гори је од стране адвоката постојало одсуство иницијативе за измјену закона, а посебно оних којима је генерално развлашћен народ. Таквих покушаја је било у Србији и Хрватској. У битном би се радило о следећим законским текстовима:

1. Треба инсистирати на укинућу *Закона о грађевинском земљишту* и последицама које је изазвао, јер он и данас представља неправедан и неправичан начин преноса приватног земљишта у друштвено, што је у колизији са основним правима слободног човјека за која се само декларативно залажемо. Слична је ситуација и са *Законом о пољопривредном земљишту* чија је измјена у току. Међутим, они се морају лишити одредаба које представљају замке, да би много тога остало по староме. Једноставно, они морају бити поштени, чиме би се признале заблуде и неподопштине наших претходника.

У Црној Гори, лишити некога земљишта, има и једну емоционалну ноту, јер то значи и лишити га коријена, што у себи неминовно конзумира неспокојство и неку врсту метафизичке смрти. Многи су га, како се то у нашем народу каже, на сабљу добили. Краљ Никола им га је давао као признање за ратне подвиге, а ми смо им то деспотски и безбожнички одузели, лишавајући их и земље и части.

2. Нема ни моралног ни економског просперитета нације док се не укине и *Закон о експропријацији* и накнадама за тако одузете некретнине. Он је био педесетак година начин богаћења једних, јавном отимачином, и сиромашења других. Такозвани јавни интерес и правична накнада представљају смоквин лист за вулгарно отимање које је Амнести Интернешенел назвао „јавним лоповлуком“.

Свака роба има своју вредност коју диктира тржиште, па накнаду треба исплатити само по том критеријуму. Југословенска искуства у овом дијелу су катастрофална. Дух нације је и због овога понижен и осакаћен, па поред укидања закона, ваља изразити јавни стид исто као што је то недавно урадио шеф наше државе везано за бестијалности Голог Отока. На етичком плану, по мом скромном увјерењу, се бескрајно много добило, тим прије што је то урадила једино Црна Гора, која се не може поносити својим демократским традицијама.

3. Коначно, адвокатска асоцијација би морала, када то већ није до сада, инсистирати на доношењу *Закона о денационализацији*. Тиме би се бившим власницима и њиховим потомцима вратиле зграде, станови и земљиште које им је насилно одузето уз плаћање цинично мале накнаде.

Уколико се национализоване некретнине, из било ког разлога не могу вратити, тада би ваљало исплатити њихову тржишну цијену. Тиме би нација, која је фактички експроприсана, како материјално тако и духовно, доживјела морално очишћење и духовну сатисфакцију а текућа власт би се са правом окитила ореолом праведне и часне.

Нико ван закона и нико изнад њега

У нашем народу је од памтивијека постојала максима да ништа што је стечено лажју, преваром и отимањем није срећно. То се и у нашем случају на драстичан начин показало: комунизам је потонуо а његови главни протагонисти немају разлога за задовољство.

Зато је и основни задатак адвокатског реда да се борбом за индивидуална права својих клијената приближе идеалу правне државе гдје нико није ван закона али ни изнад њега. На жалост, идеал којему тежимо је исувише далеко да би нас чинио срећним. Овим поводом ће један наш елитни правник казати да је у нашем правном систему овај задатак само половично испуњен: народ је ван закона, а власт изнад њега. На општу несрећу, констатација је доста блиска истини, јер је 50 година одсуства демократије погубно утицало на правно устројство нације и свијест људи. Држава је брижљиво његовала грађански кукавичлук, јер је он представљао основ њене власти и перспективу за миран сан. Устав, закони и друга нормативна утјачења су често формулисани широко и неодређено, више личе на поруке Питијског пророчанства него на озбиљну правну регулативу. Код неких законских инкриминација свака радња која и мало мирише на идеолошку диверзију се ефикасно може подвести под пропис и егземплярно казнити.

Сумња се некада претаче у доказ, а на савјести је судије како да поступи.

У новије вријеме, због избора неких виших судија, имамо разлога за задовољство. Дубоко вјерујемо да ће се овај тренд наставити охрабрењем, избором и фаворизовањем оваквих протагониста правосудног поступања. У њиховим очима нема мржње и ригидног поступања, јер правду и закон чине ближом човјеку него држави.

Несрећник на оптуженичкој клупи за њих није изопштена звијер коју по сваку цијену треба послати у пакао, а у сумњи ће увијек пресудити у његову корист. Тиме ће уједно извршити и пуну афирмацију моралног закона у смислу Кантовог категоричког императива: *fiat iustitia pereat mundus*. Тако ће извршити и пуну етичку промоцију правне државе која не дијели људе на велике и мале, богате и сиромашне, елиту власти и плебејце. То ће уједно бити и крај разним платформама, декларацијама и писама о намјерама која су унизила југословенски правни систем, како би то казао наш уважени гост професор Перовић, до нивоа пса. Била би то прилика да видимо више људи са осмијехом на лицу.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине. Горишња претплата за 1992. г. је 1.500,00 динара. — Претплата за иностранство је 40 USA долара — Цена једне свеске је 150,00 динара. — Претплата се може уплатити у пошти на рачун број 65700-678-2047 са назнаком „за Гласник“.

Тираж: 1200 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1. алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Штампа: „Просвета“, Нови Сад

